

वरुत् *m.* Ved. 1 A protector, defender. -2 A god, deity. -त्री A guardian deity.

वरुथम् [वृ-ऊथ् Uṇ. 2. 6] 1 A sort of wooden fence or fender with which a chariot is provided as a defence against collision (*m.* also in this sense); वरुथो रथगुप्तिया तिरोधत्ते रथस्थितिम्; चक्रैः षोडशभिर्युक्तं सवरुथं सकृवरुम् A. Rām. 6. 11. 2. -2 An armour, a coat of mail. -3 A shield. -4 A group, multitude, an assemblage; मथ्यमानात्तथा सिन्धोर्देवासुरवरुथपैः Bhāg. 8. 7. 16; 3. 1. 28. -5 Protection. -6 A family. -7 A house, residence (Ved. in the last 3 senses) -यः 1 The cuckoo. -2 Time. -Comp. -वती a host, army.

वरुथशस् *ind.* In multitude or heaps; खाकाररभसा मत्ताः पर्यधावन् वरुथशः Bhāg. 3. 17. 11.

वरुथिन् *a.* 1 Wearing an armour, mailed. -2 Furnished with a fender or protecting plank; अवनिमेकरथेन वरुथिना जितवतः किल तस्य धनुर्धृतः R. 9. 11. -3 Protecting, sheltering. -4 Surrounded by a troop. -5 Being or seated in a carriage. -*m.* 1 A chariot; वरुथिना विनिष्पत्य व्यचरत् घृतनामुखे Mb. 7. 13. 23; Śi. 17. 23. -2 A guard, defender. -नी An army; स्वखलितसलिलामुल्लङ्घ्यैनां जगाम वरुथिनी Śi. 12. 77; R. 12. 50.

वरेण्य *a.* [वृ-एण्य Uṇ. 3. 98] 1 To be wished for, desirable, eligible; अनेन चेदिच्छसि गृह्यमाणं पाणि वरेण्येन R. 6. 24. -2 (Hence) Best, most excellent, pre-eminent, most worthy or distinguished, chief; वेधा विधाय पुनस्तमिवन्दुबिम्बं दूरीकरोति न कथं विदुषां वरेण्यः Bv. 2. 158; तत् सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमही Rv. 3. 62. 10; R. 6. 24, 84. Bk. 1. 4; Ku. 7. 90; A. Rām. 2. 6. 62. -ण्यः A particular class of deceased ancestors. -ण्यम् Saffron.

वरेन्द्री *N.* of Gauḍa or North Bengal; L. D. B. See वरेन्द्र under वर.

वरोटः The Marubaka plant. -टम् Its flower.

वरोल A kind of wasp.

वर्करः [वृक्-अरक् Uṇ. 4. 3] 1 A lamb, kid. -2 A goat. -3 Any young domestic animal. -4 Mirth, sport, pastime. -5 Jest, joke. -Comp. -कर्करः a strap or rope of leather (कर्कर) to bind a lamb or goat with.

वर्कराटः 1 A side-glance, leer. -2 The marks of a lover's fingernails on the bosom of a woman. -3 The rays of the ascending sun.

वर्कुटः A pin, bolt.

वर्गः [वृज्-घञ्] 1 A class, division, group; company, society, tribe, collection (of similar things); न्यषेधि शेषोऽप्यनुयायिवर्गः R. 2. 4; 11. 7; so पौरवर्गः, नक्षत्रवर्गः &c. -2 A party, side; वर्गानुभौ देवमहीधराणाम् Ku. 7. 53. -3 A category. -4 A class of words grouped together; as मनुष्यवर्गः, वनस्पतिवर्गः &c. -5 A class of consonants in the

सं. इ. को... १०५

alphabet; (as कवर्ग, चवर्ग etc.). -6 A section, chapter, division of a book. -7 Particularly, a subdivision of an Adhyāya in R̥igveda. -8 The square power. -9 Strength. -10 Sphere, province. -11 The whole class of objects of worldly existence (धर्म, अर्थ and काम). -Comp. -अन्त्यम्, -उत्तमम् the last letter of each of the first five classes of consonants; *i. e.* a nasal. -अष्टकम् the eight groups of consonants *i. e.* the consonants collectively. -कर्मन् *N.* of an operation relating to square numbers. -घनः the cube of a square. °घातः the fifth power. -पदम्, -मूलम् the square root. -प्रकृतिः *f.* an affected square. -वर्गः the square of a square. -स्य *a.* devoted to a party; partial.

वर्गणा 1 Multiplication. -2 Accumulation; इति स्तुवनं हुङ्कृतिवर्गणाभिः N. 10. 65. -3 A division, class.

वर्गयति *Den. P.* To multiply.

वर्गशस् *ind.* In groups, according to classes.

वर्गिन् *a.* Belonging to a class or party. -*m.* A leader of a group; परिचर्यावतो द्वारे ये च केचन वर्गिणः (अभिघातयेत्) Mb. 12. 100. 29.

वर्गीकृत 1 Classified. -2 Squared.

वर्गीण *a.* Belonging to a class or category; P. IV. 3. 64.

वर्गीय *a.* Belonging to a class or category. -यः A class-fellow.

वर्ग्य *a.* Belonging to the same class. -ग्यः One belonging to the same class or company, colleague, class-fellow, fellow-student (in learning); या यस्य युज्यते भूमिका तां खलु भावेन तथैव सर्वे वर्ग्याः पाठिताः Mā. 1; उद्गाहुना जुहुविरं मुहुरात्मवर्ग्याः Śi. 5. 15.

वर्च 1 *Ā.* (वर्चते) To shine, be bright or splendid.

वर्चटी 1 A kind of rice. -2 A harlot.

वर्चस् *n.* [वर्च्-असुन्] 1 Vigour, energy, power. -2 Light, lustre, brilliance, splendour; स्वरेण वर्चसा चैव प्रेक्षितेन च वानर.....व्यक्तिं वा नोपलक्ष्ये Rām. 4. 12. 31. -3 Form, figure, shape. -4 Ordure, feces. -5 Semen virile. -Comp. -ग्रहः constipation.

वर्चस्कः 1 Brightness, lustre. -2 Vigour. -3 Feces.

वर्चस्विन् *a.* 1 Vigorous, energetic, active. -2 Bright, brilliant, radiant. -*m.* The moon; L. D. B.

वर्जः Leaving, abandoning.

वर्जक *a.* (At the end of comp.) 1 Exclusive of, excluding. -2 Leaving, avoiding, abandoning.

वर्जनम् [वृज्-ल्युट्] 1 Leaving, giving up, abandoning. -2 Renouncing. -3 Exception, exclusion; P. I. 4. 88. -4 Hurt, injury, killing.